The Lottery (རྒྱན་ཤོག་དེ།)

Tenzin Dickie བསྟན་འཛིན་བདེ་སྐྱིད།

(Translated from English by Dhondup T. Rekjong)

Abstract: "The Lottery" describes a historical event that transformed the fate of thousands of Tibetans in exile in the early 1990s. The story centers on the disorientation that accompanied the departure of the author's parents, who left the author and her brother in a Tibetan boarding school in India. It explores themes of displacement, emotional repression, cultural transition, and the awakening of existential awareness as understood through a child's inner world.

Keywords: displacement, memory, separation, childhood

Translator's Introduction

One of the major reasons why Tibetan Buddhism and culture hold an important place in global civilization is the tremendous translation of Indian Buddhism that Tibetans performed for centuries. Tibetans established their own translation dictionaries early on; one of the first bilingual lexicons is called *sgra sbyor bam po gnyis pa* (སྒྲ་སྦྱོར་བམ་པོ་གཉིས་པ།), which is concerned with translating Sanskrit into Tibetan. This text includes a primary translation guide, emphasizing the significance of understanding the meaning of the original text as

well as making it accessible in the target language. This theory has been the beacon of Tibet's translation culture for thousands of years, still sustaining its relevance when translating something from a foreign language into Tibetan. This principle might appear simple, but it is difficult to fully embrace in practice, as I have tried to do here.

I enjoyed Tenzin Dickie's essay, which narrates an important historical event in exile through an individual's experience. This single event transformed the fate and future of thousands of Tibetans in exile in the early 1990s. Since I had the great joy of reading it in English first, I thought I should generate the feeling of that enjoyment in Tibetan, but that wasn't an easy task at all. The act of reading is different from the work of translating; the translation is inevitably different from the original.

In the process of translating this essay, my first challenge was translating the foreign fictional characters into Tibetan because, in my estimation, Tibetan language readers are not familiar with fictional characters such as *Lady Bird, Cinderella, Snow White, Sleeping Beauty, or the Little Mermaid*. If Tibetan readers do not have any sense of those characters, allusions to them mean nothing because they don't have any relevant memories or experience in their cultural and educational environment. Thus, when translating the fictional characters, I mostly translated their meanings and even kept the English names in parentheses.

Capturing irony was another major challenge. The question was how to produce the humoristic and sarcastic qualities in Tibetan that are seen in the original English. The writer's discussion of the gendered

dimensions of the English mistranslation of the French word *verre* is hilarious. However, the nuance and subtlety of this humor attached to a technical word can't be captured in Tibetan, except by providing the context for Tibetan readers. Thus, I retained the words *verre* and *vair* in my Tibetan translation to keep their visual representation. Not only that, but there are layers of irony within the writer's own observation of westerners' delicate and distinctive smell, like decaying rose tissue, and their worldview of accepting kindness when they did not need it. I think I was successful at capturing these qualities; I am quite sure that Tibetan readers will burst into laughter when reading those parts. Having said that, one's own cultural sense, psychosocial view, and even linguistic utterance are the core of understanding humor. I think humor is best understood in its own culture.

After China's occupation of Tibet, the standardization of Tibetan language terms has been a major problem amongst Tibetan scholars and language experts, both in and outside Tibet. The question is often whose translation we should consider authentic and authoritative: the translation of new terms standardized inside Tibet under China or those used in exile under the Tibetan government. In both cases, the impossibility of standardizing Tibetan terms for the new foreign terms is inescapable. Foreign terms, such as *PowerBalls* and Thumbs Up don't have standardized Tibetan terms yet. I think this is not a challenge of translation for this particular essay so much as a national challenge going forward, as long as Tibetans do not have complete sovereignty over their own language.

These challenges are not necessarily only true when translating from English to Tibetan or other languages; when translating from

Tibetan to English, we might face the same kind of problems. My final observation is that a translation is neither the original work nor a replication of it. A translation is only a translation, nothing else.

The Lottery

We called it the lottery. The lottery to go to America. It was a list of a thousand names. How did the Tibetan government officials decide who got on this list? Did they fold thousands of names into thousands of tiny rolls of paper, mix them up for good measure, and pick out a thousand lucky winners?

Before the lottery, the only lotteries we knew about were school raffles which my brother Tendor had a knack for winning. His luck held through several years of raffle drawings before it vanished abruptly and he stopped winning. One of the last things he won was a pair of beautiful black ankle high leather boots that all the female teachers had their eyes on. Later they came to our apartment to try them on—the black leather boots with small heels—elegant, comfortable, enduring. The leather was soft and flexible, and the zip smooth and seamless. The shoes must have been Italian. Back then even if you had the money for such luxurious items, which of course none of the teachers had, you couldn't have found shoes like that anywhere in India, even in bazaars in Delhi. One by one, each woman tried to slip a bare foot into a shoe and one by one, each gave up in resignation—the toes were too narrow, the arch too high, the ankle too tight. The shoes would not fit anyone. "Cinderella's shoes," my mother said.

I knew all about Cinderella and her shoes from the Ladybird books that my mother brought me from the school library. I knew about Snow White too and Sleeping Beauty and the Little Mermaid—beauties with skin as white as snow and hair as black as ebony or yellow as silk or red as sunset. None of these princesses looked anything like any of the women I knew. My mother put the shoes away. We'll keep them for you when you grow up, she promised. I arched my feet and smiled with secret delight. I was eight. I had years to grow into my Cinderella shoes but I knew that when I did they would fit. They fitted no one else but they would fit me. I know now that in the original French fairytale, Cinderella's shoes weren't glass at all but fur. The translator mistook the word 'vair' for 'verre' and transformed fur to glass—the translator must have been a man, a woman would know that glass shoes are for looking at and not for wearing. Still, this blunder rectified a detail, transforming the shoes from ordinary fur to transcendent glass. Fur after all can be stretched, while glass shoes must be made just for you. Different objects have different symbolic value. Imagine Eve or Snow White biting into a mango. It just doesn't work.

So those were the lotteries we knew, school raffles in which the most you won was a teddy bear or a pair of shoes that fit no one. Lotteries such as my friend Sonam buys now, the PowerBalls with tens of millions of dollars for the winner, and the Scratch tickets that my mother likes to buy and scratch out, the meager winnings always slightly less than the initial outlay, these were unknown then in India. Shows such as *Kon Banega Crorepati*, the Indian version of *Who Wants to Become a Millionaire* (a *crore* being ten million rupees), were unthinkable. India was still recovering from the economic slumber of its Socialist Nehru years, its markets opening slowly with

hairline cracks to the world. Coca-Cola, which you could find all over Kathmandu, had yet to come to India. On the rare occasions that we could afford soft drinks, we drank the local imitation Thumbs Up and wondered how it measured against the original. India was poor and Tibetans poorer still. The idea of a lottery that made you rich, a lottery that gave you a new life, was not just ridiculous but subversive.

And then it came. The lottery to America, the lottery that split our future. We were refugees. We lived in exile in small Tibetan villages dotted across India. We knew our future—we would have our parents' refugee lives, our parents' exile futures. We would grow up, graduate from our Tibetan boarding schools, go off to Indian colleges in the great subcontinental cities of the heartland (Chandigarh, Delhi, Bangalore), make friends with Indians but not too well because it wasn't for us to make love or war with them, and then return to our Tibetan settlements in the north or south to work in our own schools and communities, our own government. With America came the possibility of living outside these settlements, the possibility of unsettling. With America, the future split infinitely.

America. *Chigyal*. Outside Country. Abroad. *Nubchok.* The West. The west was a composite, the land of the yellow-haired, blue-eyed *Injis*. We were inordinately curious about them, that mysterious charmed species that stepped through India so lightly, smiling at complete strangers and taking their photos. We couldn't help but be infected by some of the obsequious reverence the Indians had for these *Injis*, so lately their overlords. The confidence with which they acted like people for whom things went right all the time was awe-inspiring for us, a people for whom things had gone so wrong. They

were a people who had a place not just in their own world but every other world they chose to enter, whereas we had no place anywhere, not even in our own world. Whether the *Injis* came from England, America, Germany, or France made no difference to us. They were *Injis* with their yellow hair and colorless eyebrows, skin pale pink like that of baby mice. They had a smell too, not rancid like the Indian smell but rather delicate and distinctive, something faintly sweet, like decaying rose tissue. It was not an unpleasant smell.

There were very specific things I knew about *Injis*. I knew they were a proud people who could accept kindness only when they did not need it. We had had two *Inji* guests at a special school dinner once. Before the dinner our principal made an announcement to the entire school: one of the two *Injis* was blind but not one of the teachers or the students was to help him because he would be insulted and offended. What a proud and narrow-minded people, we thought, who would take kindness for contempt. But we knew they could be kind. Machen Phuntsok, the cook and the only person at Patlikuhl who had travelled abroad, insisted on their kindness. In fact, he hadn't travelled so much as he was shipped abroad, with a cardboard notice hanging around his neck with his destination written in a foreign hand, while helpful yellow-haired strangers bore him along through different airports to the correct arrivals gate in Switzerland where he was joyfully retrieved by his relatives.

Another time a group of *Inji* tourists stopped by the school on their way to Manali. They had these strange cameras slung around their necks. They took a few photos on the playground and handed out these photos, right then and there, to the overjoyed subjects. Of course

they got mobbed. They spent the rest of the afternoon taking portrait pictures of us one by one. I jostled my way into the line. I had been in family pictures before, but never in a photo just by myself. For many of my schoolmates, it was their first photo of themselves. After I had my picture taken, I held the square grey-white sheet of paper by its tip, watching the grey-white fog color into an image of myself. I looked startled, as if I had been there all along and I was only now noticing it.

For all that the lottery changed my life, I don't remember how I heard about it. Did I hear it from my parents? The other staff children? One week the conversations in the staff room were about the new Hindi movie in the cinema and the love affair between Miss A and Gen BC and the next they were all about America. Who wanted to go, who did not want to go but was going to sign up anyway because regret always came too late, who would survive, who would have to learn English, who thought they would be unhappy but what was there in Patlikuhl for them anyway, with a pay that was just enough to last from month to month with nothing saved towards your future, your children's future.

Years later I would learn the specifics. It was Representative Barney Frank, a Democrat from Massachusetts, who introduced the Tibetan provisions to the 1990 Immigration Act to allow one thousand Tibetans entry into the country. For fear of Chinese displeasure, the American government would not give either refugee or immigrant status to Tibetans, but Congress had finally settled on a compromise: Tibetans would be recognized as 'displaced' rather than 'refugees' and given 1,000 immigrant visas. Then all we knew was that the American

government had said to our government, we'll take one thousand of your people.

An expanded version of this essay appears in *The Penguin Book of Modern Tibetan Essays* (2023).

རྒྱན་ཤོག་དེ།

ང་ཚོས་རྒྱན་ཤོག་ཞེས་འབོད། ཨ་རི་ལ་འགྲོ་བའི་རྒྱན་ཤོག དེ་ནི་མི་སྟོང་ཕྲག་ཙམ་གྱི་མིང་ཡོད་པའི་ཐོ་གཞུང་ཞིག་རེད། བོད་གཞུང་གིས་ཇི་ལྟར་མི་སུ་ཞིག་གི་མིང་དེ་ཐོ་གཞུང་དུ་འཇོག་པའི་ཐག་གཅོད་བྱས་བ་ཡིན་ནམ། ཁོང་ཚོས་མིང་སྟོང་ཕྲག་ཡོད་པའི་ཤོག་རིལ་སྟོང་ཕྲག་ཙམ་བཟོས། དེ་རྣམས་བསྒྲེ་བསྒྲེ་བཏང་། དེའི་ཁྲོད་ནས་བསོད་ནམས་ཅན་གྱི་རྒྱལ་ཁ་ལེན་མཁན་ཆིག་སྟོང་འདེམས་པ་ཡིན་ནམ།

ཨ་རིར་འགྲོ་བའི་རྒྱན་ཤོག་གི་སྐོར་གོ་ཐོས་མ་བྱུང་སྔོན་ལ། ང་ཚོར་ཆ་རྒྱུས་ཡོད་པའི་རྒྱན་ཤོག་ནི་སློབ་གྲྭའི་རྒྱན་ཤོག་སྟེ། ངའི་ཕུ་བོ་བསྟན་རྡོར་ལ་ཐེངས་འགར་ཐོབ་མྱོང་། བསྟན་རྡོར་ལ་ལོ་ཤས་རིང་སློབ་གྲྭའི་རྒྱན་ཤོག་འཐོབ་ཅིང་དེའི་རྗེས་ནས་ཐོབ་མ་སོང་། ཁོང་ལ་ཐོབ་པའི་རྒྱན་ཤོག་མཐའ་མ་དེ་ནི་ཀང་གདུབ་མཐོ་བའི་བུད་མེད་ཀྱི་ཀོ་ལྷམ་ནག་པོ་ཆ་གཅིག་ཡིན། བུད་མེད་དགེ་རྒན་ཚང་མས་ཀོ་ལྷམ་དེར་མིག་ཤོར་མྱོང་། ད་དུང་རྗེས་སུ་ཁོང་ཚོ་རེ་རེ་བཞིན་དེད་ཚང་ལ་ཡོང་ནས་རྟིང་ཀ་དམའ་ཞིང་མིག་ལ་མཛེས་བ། ཀང་ལ་བདེ་བ། བཀོལ་སྤྱོད་རིང་བའི་ཀོ་ལྷམ་དེར་ཚོད་ལྟ་བྱས་སོང་། ཀོ་ལྷམ་དེའི་ཀོ་བ་སྙི་ཞིང་འཇམ་ལ། ཆེར་ཡང་ཧ་ཅང་བདེ། ཀོ་ལྷམ་འདིའི་རིགས་པལ་ཆེར་ཡིས་ད་ལིས་ (Italy) ནས་ཡིན་རྒྱུ་རེད། སྐབས་དེར་ཁྱོད་ལ་འབྱོར་ལྡན་གྱི་ཀོ་ལྷམ་འདི་འདྲ་ཉོ་རྒྱུའི་སྒོར་མོ་ཡོད་རུང་། (དགེ་

ཀུན་རྣམས་ལ་སྐོར་མོ་ཡང་མེད།) རྒྱ་གར་ཕྱིན་ཡོངས་ནས་ཀོ་ལྷམ་དེ་འདྲ་ཞིག་རྙེད་དཀའ་མོ་རེད། ཐ་ན་རྡེ་ལིའི་ཁྲོམ་གཞུང་ཁག་ནས་ཀྱང་མཐོང་དཀོན། དགེ་རྒན་བུད་མེད་རེ་རེས་སོ་སོའི་རྐང་རྗེན་མ་དེ་ཀོ་ལྷམ་དེར་བཙུག་ནས་ཚོད་ལྟ་བྱས་སོང་། རེ་རེ་བཞིན་ཁོ་ཐག་ཆད་སོང་། ཀོ་ལྷམ་དེའི་སྣ་རྩེ་ཏ་ཙང་དོག དཀྱིལ་གྱི་གཟུག་ཆ་དེ་ཏ་ཙང་མཐོ། རྐང་གདུབ་དེ་ཏ་ཙང་དམ། དགེ་རྒན་གཅིག་ལ་ཡང་ཀོ་ལྷམ་དེ་ཤོང་མ་སོང་། ངའི་ཨ་མས་ཀོ་ལྷམ་དེ་ སིན་ཌྲིས་རེས་ལ་ཡི་ལྷམ་རེད་ཟེར།

ངས་ཨ་མ་ལགས་ཀྱིས་སློབ་གྲྭའི་དཔེ་མཛོད་ནས་འཁྱེར་ཡོང་བའི་ བུད་མེད་བྱིའུ་མ (Lady Bird) ་ཡི་དེབ་ཁག་བརྒྱུད་ནས་ སིན་ཌྲིནས་རེས་ལ་ (Cinderella) དང་མོའི་ལྷམ་ཆ་ཚང་གི་སྐོར་ཤེས་ཀྱི་ཡོད། ངས་གངས་དཀར་ལྷ་མོ་ (Snow White) དང་གཉིད་ཤོར་མཛེས་མ (Sleeping Beauty)། ཀླུའི་བུ་མོ་ཆུང་ཆུང་ (Little Mermaid) སོགས་ཐམས་ཅད་ཤེས་ཀྱི་ཡོད། ཁོང་ཚོའི་གངས་ལྟར་དཀར་ཞིང་འཇམ་པའི་སྐྱི་ལྤགས། རྒྱ་ཤིང་ནག་པོ་ལྟ་བུའི་སྐྲ་ལོ། དར་གོས་ལྟ་བུའི་སྐྲ་སེར། ཉི་མ་ལྟ་བུའི་སྐྲ་དམར་སོགས། ཁོང་ཚོ་གཅིག་ཀྱང་ངས་ཤེས་པའི་བུད་མེད་ཚོ་དང་གཏན་ནས་འདྲ་གི་མ་རེད། ངའི་ཨ་མས་ཀོ་ལྷམ་དེ་ཉར་ཚགས་བྱས། ཨ་མའི་གསུངས་དོན། ཁྱོད་འཚར་ལོངས་བྱུང་ན་ཀོ་ལྷམ་དེ་གྱོན་ཟེར། ངའི་རང་གི་རྟེང་ཀ་མགྱོགས་ཙམ་དང་དགའ་འཛུམས་སྟོན་ཙམ་བྱས། དེ་དུས་ང་ལོ་ན་བརྒྱད་ཙམ་ཡིན། སིན་ཌྲིས་རེས་ལ་ཡི་ལྷམ་གྱོན་རྒྱུར་ད་དུང་ལོ་ངོ་ཁ་ཤས་སྒུག་དགོས། འོན་ཀྱང་། དེ་གྱོན་པའི་དུས་ཚོད་སླེབས་ན་ལྷམ་དེ་ང་ལ་ཤོང་རྒྱུ་ཡིན་པར་ཡིད་ཆེས་བྱས། གཞན་སུ་ལའང་ཤོང་གི་མ་རེད། ང་ལ་ཤོང་གི་རེད་བསམ་སྦྱོང་། ད་ལྟ་ངས་ཤེས་ཚོད་ལ། ཐོག་མའི་ཧྥ་རན་སིའི་རྟོག་སྒྲུང་གི་ཁྲོད་དུ། སིན་ཌྲིས་རེས་ལ་ཡི་ལྷམ་དེ་ཤེལ་གྱིས་བཟོས་པ་མ་ཡིན་པར་ཀོ་བས་བཟོས་བ་རེད། འོན་ཀྱང་། ཡིག་བསྒྱུར་བ་དེས་ ཐ་སྙད་ vair དེ་ verre བརྗེས་ནས་ཀོ་བ་དེ་ཤེལ་ལ་བསྒྱུར་བ་རེད། ཡིག་སྒྱུར་མཁན་དེ་སྐྱོས་པ་ཞིག་ཡིན་ཤག་རེད།

བྱུང་མེད་ཞིག་ཡིན་ན་ཤེལ་གྱི་ལྷམ་རྣམས་ནི་བཤམས་རྒྱུ་ཡིན་པ་མ་གཏོགས་གྱོན་རྒྱུ་མིན་པ་ཤེས། ད་དུང་ཡང་། ནོར་འབྲུལ་དེ་ཡིས་ཞིབ་ཆ་ཞིག་ཡོ་བསྒྲུང་བྱས་ཡོད། ཀོ་བས་བཟོས་པའི་ལྷམ་རྣམས་ཤེལ་གྱིས་བཟོས་པའི་ལྷམ་ལ་བཏང་། ཀོ་བ་ཡིན་ན་འཛེན་སྙེ་བྱས་ཆོག ཤེལ་གྱི་ལྷམ་ཡིན་ན་ཁྱོད་ཁོ་ནའི་ཆེད་དུ་བཟོས་པ་ལྟ་བུ་རེད། ཅ་དངོས་མི་འདྲ་བར་རིན་ཐང་མཚོན་དོན་མི་འདྲ་བ་ཡོད། གངས་དཀར་ལྷ་མོ་དང་ཨེ་བ་གང་ཧྲུང་གིས་ཤིང་འབྲས་ཨ་སྦྲ་ཟ་བར་ཚོད་དཔག་བྱས་དང་། དེ་ནི་ཡོང་མི་སྲིད་པ་ཞིག་རེད།

གང་ལྟར། འདི་དག་ནི་ང་ཚོས་དྲན་པའི་རྒྱུན་ཤོག་གི་སྐོར་རེད། སློབ་གྲྭའི་རྒྱུན་ཤོག་དག་གི་ཁྲིད་དུ་ཁྱོད་ལ་ཐོབ་འོས་པ་ནི་ཨ་གྱུ་དོམ་ཐུག་ཞིག་གམ་སྲུ་གང་ལ་ཡང་མི་ཤོང་བའི་ལྷམ་ཆ་གཅིག་ལྟ་བུ་རེད། ངའི་གྲོགས་མོ་བསོད་ནམས་ཀྱིས་ཉོ་བཞིན་པའི་ སྟོབས་ལྡན་ལྒང་ཕུག (PowerBalls) ལྟ་བུ་སྟེ་རྒྱལ་ཁ་ཐོབ་ན་ཨ་སྒོར་ས་ཡ་བཅུ་ལྷག་ཐོབ་པའི་རེ་བ་ཡོད་པའི་རིགས་དང་ཡང་ན་ངའི་ཨ་མ་ལགས་ཀྱིས་ཉོ་བཞིན་པའི་ལག་འདྲེད་རྒྱུན་ཤོག་སྟེ་རྒྱལ་ཁ་ཐོབ་ན་ཡོང་སྒོ་ཁྱབ་བསྒྲགས་ཀྱི་གྲངས་ཀ་ལས་ཉུང་བའི་རྒྱུན་ཤོག་དག་ནི་སྟོན་མར་རྒྱ་གར་སོགས་ནས་རྒྱུས་མེད། རྒྱ་གར་གྱི་བརྙན་འཕྲིན་ལས་རིམ་དེ་ Kon Banega Crorepati ལྟ་བུ་སྟེ་ སུ་ས་ཡའི་བདག་པོ་ཆགས་འདོད་དམ་ཟེར་བ་ལྟ་བུའི་རིགས་ནི་བསམ་ཡུལ་ལས་འདས་པ་ཞིག་རེད། སྐབས་དེར་རྒྱ་གར་ནི་སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་ཀྱི་དཔལ་འབྱོར་ཅན་གྱི་ནེ་རོའི་དུས་ཚོད་ནས་སླར་གསོ་ཡོང་བཞིན་ཡོད་ཅིང་དཔལ་འབྱོར་གྱི་ཁྲིམ་ར་ག་ལེར་འཛམ་གླིང་ལ་སྒོ་ཕྱེ་གི་ཡོད། བལ་ཡུལ་གྱི་རྒྱལ་སའི་གང་སར་མཐོང་རྒྱུ་ཡོད་པའི་ འཐུང་ཆུ་ཁུ་ནག་ལྟ་བུ་ཡང་རྒྱ་གར་ལ་ད་དུང་སླེབས་མེད། སྐབས་ལན་རེར་ང་ཚོར་ཡང་བསིལ་ཁུ་འཐུང་བའི་གོ་སྐབས་ཡོད་ཅིང་ང་ཚོས་ས་གནས་ཀྱི་ Thumbs Up ལྟ་བུ་འཐུང་ཞིང་དེ་འཐུང་ཆུ་ངོ་མ་དང་ཇི་ལྟར་བསྡུར་དགོས་པའི་སྐོར་ལ་བསམ་བློ་འཁོར་སྒྱོང་། རྒྱ་གར་ནི་སྟོན་ཆད་དབུལ་པོ་ཡིན་ལ་བོད་མི་རྣམས་ནི་ད་དུང་ཡང་དབུལ་པོ་ཡིན། རྒྱུན་ཤོག

གིས་ཁྱེད་རང་ཕྱུག་པོ་བཟོ་བའམ་ཡང་ན་ཁྱོད་ལ་མི་ཚེ་གསར་བ་ཞིག་སྤྲོད་ཀྱི་རེད་སྙམ་པའི་བསམ་བློ་དེ་ནི་ཁྱད་མཚར་བ་ཙམ་མ་ཡིན་པར་མགོ་འཛུག་ལྟོག་པ་ལྟ་བུ་ཞིག་རེད།

དེ་ནས་ཨ་རི་ལ་འགྲོ་བའི་རྒྱུན་ཤོག་སླེབས་པ་རེད། ང་ཚོའི་འབྱུང་འགྱུར་ཁ་ཁར་བཏང་བའི་རྒྱུན་ཤོག ང་ཚོ་སྐྱབས་བཅོལ་བ་ཡིན། ང་ཚོ་རྒྱ་གར་གྱི་གང་སར་ཁ་འཐོར་དུ་ཡོད་པའི་བོད་མིའི་གཞིས་ཆགས་ཁག་ཏུ་འཚོ་སྡོད་བྱས། ང་ཚོས་ང་ཚོའི་འབྱུང་འགྱུར་རྟོགས། ང་ཚོའི་འབྱུང་འགྱུར་ནི་ང་ཚོའི་ཕ་མ་རྣམས་ཀྱི་སྐྱབས་བཅོལ་གྱི་མི་ཚེ་དང་ང་ཚོའི་ཕ་མ་རྣམས་ཀྱི་བཙན་བྱོལ་གྱི་མ་འོངས་པ་ཡིན། ང་ཚོ་འཚར་ལོངས་བྱུང་། བོད་མིའི་གདན་སྡོད་སློབ་གྲྭར་ཕྱིན། དེ་ནས་རྒྱ་གར་གྱི་གྲོང་ཁྱེར་ཆེ་ཁག་ཅན་ཌེས་སྐར་དང་ཌེ་ལི། ཐན་སྒྲུ་ལོར་སོགས་སུ་ཡོད་པའི་རྒྱ་གར་གྱི་མཐོ་སློབ་འགྲིམས། རྒྱ་གར་གྱི་གསར་བུ་གསར་མོ་ཚོའི་ལྷན་དུ་གྲོགས་པོ་བསྒྲིགས། འོན་ཀྱང་། འབྲེལ་འདྲིས་གཏིང་མི་ཟབ། ཁོང་ཚོའི་ལྷན་དུ་དགའ་རོགས་བསྒྲིགས་པའམ་ཡང་ན་རྩོད་པ་བྱེད་རྒྱུ་ང་ཚོའི་ལས་མིན། དེ་ནས་ཕྱིར་རྒྱ་གར་ལྷོ་བྱང་གང་སར་ཡོད་པའི་བོད་མིའི་གཞིས་ཆགས་ལ་ཡོང་ནས་བོད་མིའི་སློབ་གྲྭའམ་སྤྱི་ཚོགས། སྲིད་གཞུང་བཅས་ལ་ཞབས་ཞུ་བསྒྲུབས། ཨ་རིར་འགྲོ་བ་ནི་བོད་མིའི་གཞིས་ཆགས་ཀྱི་ཕྱི་རོལ་དུ་འཚོ་བ་རོལ་བའི་འབྱུང་ཉེན་ལྟ་བུ་ཞིག་རེད། གནས་གཅིག་ལ་གཞིས་མི་ཆགས་པའི་གནས་སྐྱངས་ཤིག ཨ་རིའི་ལྷན་དུ། འབྱུང་འགྱུར་ལ་དུས་གཏན་དུ་གས་འཐོར་ཤོར་སོང་།

ཨ་རི། ཕྱི་རྒྱལ། ལུང་པའི་ཕྱི་རོལ། རྒྱལ་ཁམས། ནུབ་ཕྱོགས། ནུབ་ཕྱོགས་ནི་སྐྲ་སེར་མིག་ལྗང་གི་མི་རྣམས་ཀྱི་ས་ཆ་རེད། ང་ཚོ་ཁོང་ཚོའི་སྐོར་ལ་ཧ་ཅང་མཚར་སྣང་ཆེ། སྒོག་གཟུར་གྱི་འཛུམ་མདངས་ཅན་གྱི་མི་འདི་རིགས་ཀྱིས་ཆ་རྒྱུས་མེད་པའི་མི་ལ་འཛུམས་

མདངས་སྟོན་ཞོར་འདྲ་པར་ལེན་ཞོར་ལ་རྒྱ་གར་གཡས་སྐོར་གཡོན་སྐོར་བྱས་ནས་འགྲོ ང་ཚོ་ལ་ཡང་རྒྱ་གར་བ་ཚོས་ཕྱི་རྒྱལ་བར་འཛིན་པའི་ངོ་དགའ་སྤྲོ་ལད་ཀྱི་བརྩེ་བཀུར་དེས་ཤུགས་ཆེན་ཐེབས་ཡོད། དེ་དག་ག་ལེར་སོ་སོའི་ཁུར་པོ་ཆགས་འགྲོ བྱ་བཞག་ཐམས་ཅད་དུས་རྟག་དུ་མ་འཁྲིག་ལྷུན་གྲུབ་ལྷ་བུའི་ཁོང་ཚོའི་གདེང་ཚོད་དེས་ང་ཚོ་ངོ་མཚར་བར་བྱེད་ལ། ང་ཚོ་ནི་བྱ་བཞག་ཐམས་ཅད་རྟག་ཏུ་ལམ་ལྷོང་མེད་མཁན་རྒྱུད་ཡིན། ཁོང་ཚོ་ནི་སོ་སོའི་འཛམ་གླིང་དུ་སྡོད་གནས་ཡོད་པ་མ་ཟད་འཛམ་གླིང་གི་ཕྱོགས་གང་ལ་སོང་ན་ཡང་དེ་རུ་སྡོད་གནས་ཡོད། དེ་ལས་ལྡོག་སྟེ། ང་ཚོར་གང་དུ་ཡང་སྡོད་གནས་མེད་པ་མ་ཟད་ཐ་ན་རང་གི་ལུང་པར་ཡང་སྡོད་གནས་མེད། ཕྱི་རྒྱལ་བ་རྣམས་དབྱིན་ཡུལ་དང་ཨ་རི། འཇར་མན། ཧྥ་རན་སི་སོགས་གང་ནས་ཡོང་རུང་ང་ཚོར་ཁོང་ཚོ་ཚང་མ་གཅིག་པ་རེད། དབྱིན་ཇི་རྣམས་ནི་སྐྲ་སེར་པོ་དང་མིག་སྔོ་ལ་མདོག་མེད་མཁན། སྐྱི་ལྤགས་ནི་ཟིང་སྐྱ་སྐྱེ་ཅིག་ཕྲུག་དམར་རྗེན་གྱི་མདོག་ལྟ་བུའོ། ཁོང་ཚོར་ཡང་དྲི་དད་ཞིག་ཡོད་ཅིང་དེ་ནི་རྒྱ་གར་བ་ཚོར་ཡོད་པའི་དྲི་ངན་དེ་མ་རེད། ཅུང་གཞན་ཞིག་རེད། ཐལ་ཆེར་ཤོག་བུའི་བཟོས་པའི་རྒྱ་སེ་མེ་ཏོག་གི་རུལ་དྲི་ལྟ་བུ་ཞིག་རེད། གང་ལྟར་དྲི་མ་ཞིམ་པོ་ཞིག་མིན།

ངས་ཕྱི་རྒྱལ་བ་ཚོའི་སྐོར་ལ་གནད་དོན་དམིགས་བསལ་བ་ཁ་ཤས་ཤེས་ཀྱི་ཡོད། ཁོང་ཚོ་ནི་སྦྱོབས་པ་ལྡན་པའི་མིའི་རིགས་ཡིན་ལ་ཁོང་ཚོར་བྱམས་བརྩེ་དགོས་མཁོ་མེད་དུས་བྱམས་བརྩེ་དྭངས་ལེན་བྱེད། ང་ཚོའི་སློབ་གྲྭའི་དགོང་ཚུགས་ཤིག་ལ་དབྱིན་ཇིའི་མགྲོན་པོ་གཉིས་སླེབས། དགོང་ཚུགས་ཀྱི་སྔ་རོལ་དུ། སློབ་སྤྱི་ཡིས་དགེ་སློབ་ཚང་མར་གསལ་བསྒྲགས་གནད་དོན། དབྱིན་ཇིའི་མགྲོན་པོ་གཉིས་ལས་གཅིག་དེ་ལོང་བ་རེད། འོན་ཀྱང་། དགེ་སློབ་སུས་ཀྱང་དགོང་ཚུགས་ཀྱི་སྐབས་སུ་ཁོང་ལ་རོགས་རམ་སོགས་མ་བྱེད་ཟེར། དེ་ལྟར་བྱས་ན་ཁོང་ལ་མཐོང་ཚུང་དང་ངོ་ཐོག་འགྲོ་གི་རེད་ཟེར། ང་ཚོའི་སེམས་ལ། ཇི་འདྲའི་ཕྱི་རིགས་ང་རྒྱལ་ཅན་དང་སེམས་རྒྱུ་དོག་པོ་ཞིག་རེད་བསམ་སོང་། བརྩེ་བ་མཐོང་ཚུང་ལ་བརྩེ་

མཁན་ལྷ་བུ། འོན་ཀྱང་། ཁོང་ཚོ་སྙིང་རྗེ་ཅན་ཡིན་པ་ང་ཚོས་ཤེས། ང་ཚོའི་སློབ་གྲྭའི་མ་བྱུན་ཕུན་ཚོགས་ནི་ང་ཚོའི་སློབ་གྲྭ་རུ་ཕྱི་རྒྱལ་ལ་འགྲོ་མྱོང་མཁན་གཅིག་པོ་དེ་ཡིན་ལ། ཁོང་གིས་དབྱིན་ཇི་ཚོ་སྙིང་རྗེ་ཅན་ཡིན་པ་ཡང་ཡང་འགྲེལ། དོན་དངོས་སུ། ཁོང་ཉིད་གཅིག་པོ་ཕྱི་རྒྱལ་ཡུལ་གྲུ་ཁག་ལ་འགྲུལ་བཞུད་རྒྱ་ཆེན་པོ་བྱས་མྱོང་མོད། འགྲུལ་བཞུད་ཞིག་གི་སྐབས་སུ་ཁོང་གིས་སོ་སོའི་སྐྲ་ལ་འགྲོ་ས་གང་ཡིན་པ་དེའི་མིང་བྱང་ཞིག་བཏགས་ནས་ཕྱིན་པ་རེད། ཕྱི་རྒྱལ་མགོ་སེར་ཡ་རབས་འགས་གནམ་ཐང་སོགས་སུ་ཁོང་ལ་ལམ་སྟོན་རོགས་རམ་གནང་ཞིང་མཐར་ཁོང་སི་བས་སི་ (Swiss) ལ་སླེབས་ནས་སོ་སོའི་ནང་མི་དང་ལྷན་འཛོམས་བྱུང་བ་རེད།

སྐབས་གཞན་ཞིག་ལ། ཕྱི་རྒྱལ་ཡུལ་སྐོར་སྐྱོ་འཆམ་པ་འགའ་མ་ན་ལིར་འགྲོ་ཞོར་ལ་ལམ་བར་དུ་ང་ཚོའི་སློབ་གྲྭ་སླེབས། ཁོང་ཚོའི་སྐྲ་ལ་ངོ་མཚར་བའི་པར་ཆས་སྣ་ཚོགསབཏགས་འདུག་ཅིང་། ཁོང་ཚོས་ང་ཚོའི་སློབ་གྲྭའི་རྩེད་ཐང་དུ་འདྲ་པར་མང་པོ་བླངས་ཤིང་སྐབས་ཐོག་ད་ག་རང་ལ་འདྲ་པར་རྣམས་ཕྱིར་སྤྲོད་པ་དེས་སློབ་ཕྲུག་རྣམས་ལ་དགའ་བ་བསྐྱེད། ཁོང་ཚོར་འཕྲོག་བཅོམ་འབྱུང་བ་ནི་སྤྱིར་བཏང་རེད། ཕྱི་དྲོ་ཧྲིལ་བོ་ཞིག་ལ་ཁོང་ཚོས་ང་ཚོ་རེ་རེ་བཞིན་ངོ་པར་ལེན་འགོ་ཚུགས་ཤིང་ང་ཡང་དེའི་གྲལ་ལ་འཚངས། ང་ལ་ཁྲིམ་མི་གང་བོའི་འདྲ་པར་ཡོད་མྱོང་རུང་སོ་སོ་སྒེར་གྱི་འདྲ་པར་ཡོད་མ་མྱོང་། ངའི་སློབ་གྲོགས་རྣམས་ལ་མཚོན་ན་ཡང་དེ་ནི་སོ་སོ་སྒེར་གྱི་འདྲ་པར་ཐོག་མ་དེ་རེད། ངའི་འདྲ་པར་བླངས་བའི་རྗེས་སུ་ངས་འདྲ་པར་གྱི་པར་ཤོག་དཀར་སྐྱ་དེའི་སྣེ་ནས་བཟུང་ཞིང་དཀར་སྐྱ་སྨུག་མདོའི་ཁྲོད་ན་མངོན་པའི་རང་གི་གཟུགས་བརྙན་ལ་ཅེར། ང་རང་གཅིག་པོ་དེ་གར་ལུས་པ་བཞིན་ཧང་སངས་ནས་བསྡད་པ་གཞི་ནས་ཚོར།

རྒྱན་ཤོག་གིས་ངའི་མི་ཚེ་ལ་འགྱུར་བ་བཏང་། ངས་རྒྱན་ཤོག་གི་སྐོར་ཐོག་མར་གང་ནས་ཐོས་བ་མི་དྲན། ངས་དེ་ངའི་ཕ་མ་རྩ་ནས་གོ་བ་ཡིན་ནམ། ཡང་ན་དགེ་རྒན་གཞན་པའི་བུ་ཕྲུག་གི་རྩ་ནས་གོ་བ་ཡིན་ནམ། བདུན་གཅིག་གི་རིང་ལ་དགེ་རྒན་རྣམས་པའི་ཡིག་ཚང་དུ་གླེང་མོལ་གྱི་ཁ་ཕྱོགས་ནི་རྒྱ་གར་གྱི་སློག་བརྙན་གསར་བ་ཞིག་གི་སྐོར་ཡིན་ཞིང་། སློག་བརྙན་དེའི་ཁྲིད་ཀྱི་མཁྲིན་པ་དང་མཁྲིན་མ་གཉིས་ཀྱི་བརྩེ་དུང་གི་གཏམ་རྒྱུད་དེའི་སྐོར་ལ་རེད། བདུན་རྗེས་མ་དེར་གླེང་མོལ་ཚ་ཚང་ཨ་རིའི་སྐོར་ལ་རེད། སུ་ཨ་རི་ལ་འགྲོ་གི་རེད་དམ། སུ་འགྲོ་གི་མ་རེད་དམ། གང་ལྟར། ཚང་མས་འགྲོ་བར་ཐོ་འགོད་གི་རེད། རྒྱུ་མཚན། རྗེས་སུ་འགྱོད་པ་སྐྱེ་སྲིད། སུས་ཨ་རིར་འཚོ་བ་སྐྱེལ་ཐུབ་བམ། སུས་དབྱིན་ཡིག་སྦྱང་གི་རེད་དམ། སུ་ཨ་རིར་མི་སྐྱིད་པ་ཆགས་སམ། གང་ལྟར། པ་དེ་བཀོད་ (Patlikuhl) ལ་བསྡད་ན་ཁོང་ཚོར་ཅི་ཞིག་ཡོད་དམ། ཁོང་ཚོའི་ཟླ་ཐོག་ནི་ཟླ་གཅིག་ལ་འདང་ཙམ་ཡིན། ཁོང་ཚོར་སོ་སོའི་མ་འོངས་པ་དང་རང་གི་བུ་ཕྲུག་གི་ཆེད་དུ་དངུལ་གསོག་རྒྱུ་ཅི་ཡང་མེད།

ལོ་ངོ་མང་པོའི་རྗེས་སུ་ངས་གནས་ཚུལ་ཞིབ་ཕྲ་ཤེས་བྱུང་། ཕྱི་ལོ་༡༩༩༠ ལོའི་ནང་དུ་བོད་མི་ཆིག་སྟོང་ཨ་རིར་ལེན་པའི་གཞིས་སྒྱོའི་ཁྲིམས་ཆར་དེ་འདོན་མཁན་ནི་ཨ་རིའི་མངའ་སྡེ་མ་ས་ཆུའུ་སེཊ་ཁྲི་ནས་ཡིན་པའི་གྲོས་ཚོགས་འཐུས་མི་ བར་ནས་ ཕྲ་རིན་ཁྲུ་ (Barney Frank) རེད། རྒྱ་ནག་དགའ་གི་མ་རེད་བསམ་ནས། ཨ་རིའི་གཞུང་གིས་བོད་མི་རྣམས་ལ་སྐྱབས་བཅོལ་བའམ་ཡང་ན་ཡུལ་གྱུར་བ་སོགས་ཀྱི་གོ་བབས་ཅི་ཡང་སྤྲོད་འདོད་མེད་ནུང་། མཐའ་མ་དེར་གྲོས་ཚོགས་གོང་མས་ཐབས་མཁས་ཀྱི་སྒོ་ནས་གནད་དོན་དེ་ཐག་བཅད་པ་རེད། དེ་ཡང་། བོད་མི་རྣམས་སྐྱབས་བཅོལ་བ་ལ་ངོས་འཛིན་མ་བྱས་པར་གནས་སྤོ་མཁན་ལྟ་བུར་ངོས་འཛིན་གནང་ནས་བོད་མི་ཆིག་སྟོང་ཨ་རིར་ཡོང་བའི་ཨ་རིའི་མཐོང་ཆན་སྤྲད་པ་རེད། ང་ཚོས་ཤེས་བའི་དེའི་སྐབས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ནི་ནི། ཨ་རིའི་གཞུང་གིས་

བཙན་བྱོལ་བོད་གཞུང་ལ་ང་ཚོས་བོད་མི་ཚིག་སྟོང་ཨ་རིར་ལེན་གྱི་ཡིན་ཟེར་བ་དེ་རེད།

(གོང་གི་བོད་འགྱུར་དེ་འབོལ་རྩོམ་ཧྲིལ་པོའི་ཚན་པ་ཞིག་ཡིན། འབོལ་རྩོམ་འདིའི་མ་རྩོམ་ཆ་ཚང་ཕྱི་ལོ་ ༢༠༢༣ ལོར་པེན་སྒྱིན་(Penguin) དཔེ་སྐྲུན་ཁང་གིས་དཔར་བའི་བོད་ཀྱི་དེང་རབས་འབོལ་རྩོམ་གཅེས་བཏུས་སུ་བཀོད་ཡོད།)